

*В. В. Ягунов,
доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник
Інституту ПТО НАПН України*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Проблема інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ актуальна як у теоретичному, так і в прикладному аспектах, оскільки основним суб'єктом інформаційно-аналітичної роботи в ПТНЗ є його керівник. Така компетентність забезпечує його інформаційно-аналітичну роботу, основні напрями якої такі: комплексне сприйняття й аналіз різноманітної інформації правового, психолого-педагогічного, господарсько-економічного, кадрового, управлінського та іншого службового спрямування, які стосуються повсякденної життєдіяльності та перспектив функціонування ПТНЗ, професійної діяльності різних суб'єктів ПТНЗ і, насамперед, педагогічних працівників, професійної підготовки випускників ПТНЗ; постійний моніторинг поточних і перспективних потреб ринку праці у відповідних фахівцях різної кваліфікації; постійний моніторинг навчально-виховного процесу в ПТНЗ; опрацювання інформації з різних джерел та її доведення до суб'єктів педагогічного процесу; інформаційне забезпечення різноманітних заходів у ПТНЗ тощо. Структура і зміст інформаційно-аналітичної компетентності керівників ПТНЗ у педагогічних дослідженнях, практично, не представлена, окрім публікацій Т. Волкової [1].

Інформаційно-аналітична діяльність керівників ПТНЗ – це складова їхньої управлінської діяльності, яка характеризується системним пошуком, збором, експертною оцінкою, аналізом та опрацюванням різноманітної інформації про життєдіяльність і функціонування ПТНЗ як навчально-виховного закладу й продуктивним її використанням для вирішення управлінських завдань в умовах невизначеності. Отже, можна говорити про їхнє аналітичне мислення та аналітичну компетентність. Особливість їхньої аналітичної компетентності полягає в специфіці аналітичної діяльності, в процесі якої об'єкти пізнання перетворюються на структури мислення, стають логічними формами, тобто способами аналізу, синтезу, категоріалізації. Вони у процесі аналітичної діяльності вирішують комплекс прикладно-дослідницьких завдань: оцінювання стану навчально-виховного процесу в ПТНЗ та його складових; оцінювання фінансово-економічного стану ПТНЗ, виокремлення в ньому проблемних ситуацій та їх порівняльний аналіз; визначення пріоритетних напрямів управлінської діяльності й виокремлення ймовірних напрямів їх вирішення.

Інформаційно-аналітичну компетентність керівника ПТНЗ ми розуміємо, по-перше, як складову його управлінської компетентності; по-друге, як здатність і готовність до інформаційно-аналітичної діяльності в

системі ПТО. Специфіка цієї діяльності пов'язана, з одного боку, з призначенням ПТНЗ та основними функціями, які він розв'язує в системі ПТО, а з іншого – призначенням керівника ПТНЗ та його функціями як суб'єкта управління. У зв'язку з цим така його діяльність є різновидом професійної діяльності фахівця, спрямованої не стільки на здатність знаходити, оцінювати та використовувати певну інформацію в своїй управлінській діяльності, скільки на здатність аналізувати, оцінювати й структурувати наявну інформацію, використовувати сучасні методи, форми та засоби її опрацювання, прогнозувати на основі опрацьованої інформації розвиток певних явищ і процесів у ПТНЗ та, найголовніше, – зробити її придатною для «споживання» іншими суб'єктами ПТНЗ.

Інформаційно-аналітична компетентність керівника ПТНЗ – це його ставлення до інформації й усвідомлення її цінності, інформаційно-аналітичні знання, навички, вміння, здатності, професійно важливі якості, особистий досвід у сфері пошуку, оцінювання, використання, збереження, аналізу, оформлення та передачі інформації за допомогою різних засобів, методів і форм інформаційно-аналітичної діяльності, що дає змогу оперативно орієнтуватися в інформаційному просторі ПТНЗ, брати участь у його формуванні, а також успішно реалізовувати інформаційно-аналітичну функцію як суб'єкту управління в системі ПТО.

Вона, як складова інформаційної культури керівника ПТНЗ, визначається рівнем його професійної, фахової та управлінської підготовленості, інформаційно-аналітичним досвідом, індивідуальними здатностями, мотивованим прагненням до постійного самовдосконалення і, водночас, відповідальним ставленням до процесів добування, оброблення та передачі різноманітної інформації в процесі реалізації посадових компетенцій. Її істотною особливістю є те, що змістовне наповнення зумовлене, по-перше, системою посадових компетенцій керівника ПТНЗ конкретного профілю; по-друге, специфікою конкретного ПТНЗ, що викликано його основним досягненням – випускниками, професійна підготовка яких відбувається для конкретних галузей економіки; по-третє, умовами ринкової економіки, оскільки прийняття рішень керівниками відбувається в умовах невизначеності й мінливості. У таких ситуаціях інформація набуває значення не лише корисного ресурсу, а й важливого затребуваного продукту.

Провідні ознаки цієї компетентності: має діяльнісний характер прояву, оскільки проявляється в процесі його управлінської діяльності та характеризує міру включення у професійну та фахову діяльність як суб'єкта управління в системі ПТО; характеризує актуальну й потенційну здатність керівника ПТНЗ кваліфіковано здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність відповідно до посадових компетенцій, що демонструє його здатність до здійснення інформаційно-аналітичної діяльності в типових управлінських ситуаціях, а також певний потенціал, який може бути перенесений на інші професійні сфери; має динамічний і постійний характер, тобто має часовий вимір прояву; має суб'єктний характер прояву, оскільки

проявляється в активній суб'єктній позиції щодо інформаційно-аналітичної діяльності (керівник ПТНЗ знає й усвідомлює свої посадові компетенції й здатний усвідомлено їх реалізовувати); має системний характер, оскільки представляє певну замкнуту систему, бо належить до певного змістовного фахового простору – інформаційно-аналітичної діяльності; демонструє інтегральну якість керівника ПТНЗ, яка проявляється в загальній його здатності здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність і демонструє готовність до неї.

Істотний інтерес представляє структура інформаційно-аналітичної компетентності (табл. 1).

Таблиця 1

Інформаційно-аналітична компетентність керівника ПТНЗ

Структурні елементи	Зміст
Ціннісно-мотиваційний	Мотиваційне й особистісне ставлення до інформації та смислу її застосування в своїй управлінській діяльності як суб'єкта управління .
Когнітивний	Наявність системи інформаційно-аналітичних знань (понять, фактів, законів, закономірностей тощо) про інформаційне середовище в ПТНЗ та інформаційне суспільство, сформованість системи практичних знань про застосування інформації в своїй управлінській діяльності.
Поведінково-діяльнісний: аналітично-прогностичний	Здатність до аналізу отриманої інформації та її формалізації, до порівняння, узагальнення, синтезу з даними, що є в наявності, розроблення варіантів використання інформації; до прогнозування результатів реалізації проблемної ситуації, відповідного оформлення результатів аналізу та їх передачі.
інформаційно-технологічний	Загальна культура роботи з інформацією, інформаційна і комп'ютерна грамотність.
інформаційно-реалізаційний	Здатність до практичного використання інформації в управлінській діяльності та розв'язанні управлінських проблемних ситуацій у ПТНЗ.
Комунікативний	Здатність дотримуватися принципів і правил поведінки й спільної діяльності в інформаційному середовищі та комунікативних системах; здатність використовувати інформацію у міжсуб'єктній взаємодії та управлінській діяльності.
Суб'єктний	Рефлексивний і саморефлексивний: осмислення, самоаналіз, саморефлексія й самооцінка керівником ПТНЗ власної управлінської діяльності та її результатів, уточнення шляхів її організації, визначення на підставі знань і власного досвіду оптимальних методів роботи з інформацією; рівень саморегуляції, пов'язаний із самосвідомістю в управлінській діяльності керівника ПТНЗ.

Література

1. *Волкова Т.В.* Методичні підходи до формування інформаційно-аналітичного середовища управлінської діяльності ПТНЗ / Т. В. Волкова // Проф.-тех. освіта. – 2010. – № 2. – С. 14–19.